

דף ח.

עין משפט א.ב.

ח"מ סימן קב סעיף ד

עין בסעיף הקודם

עין משפט ד.

ח"מ סימן קיט סעיף ג

ג. ד. היו לו עידיה ובינונית וזיבורית, והיו לו ג"כ נזיקין, ובעל חוב וכתובת אשה, ומכרן לשלושה בני אדם בבת אחת ביום אחד, הרי שלושתם נכנסו תחת הבעלים, וגובה הניזק מעידיה, ובעל חוב מבינונית, וכתובת אשה מזיבורית ק.

והנחתי ואם טען כל לוקח לזה שבא לטרוף ממנו אני לקחתי תחילה והנחתי לך מקום לגבות יש מי שאומר ששומעין לו ואינו יכול לגבות ממנו מספק ר.

ויש מי שאומר שמכיון שאינו ניכר בתוך השטר, שהרי שלושתן קנו ביום אחד, ואין כותבין שעות בשטר, לא חל הקנין של כולם עד סוף היום ואז חלו כולם ביחד.

עין משפט ה.

ח"מ סימן קיט סעיף ד

ה. מכר נכסיו לשלושה בזה אחר זה בשלושה ימים, או ביום אחד

ק. ברייתא בקמא ח' ע"א. ואע"ג שאין שטר לניזק מ"מ יש קול לניזקין כמו בשטר, ולא היה ללוקח לקנותו. סמ"ע ס"ק י"ד.

אבל הש"ך בס"ק ז' כתב דיש חולקין שניזק אינו גובה ממשעבדי אא"כ עמד כבר בדין וצ"ע למעשה.

ר. טור בשם הרמב"ן, ומיירי שנכסי כל אחד מהם או של שניים מהם מספיקין לכל הג' חובות, דאל"כ יכתבו הרשאה לאחד מהם והוא יגבה שלושתן. והטור מסיק עד שיביאו ראיה מי קנה באחרונה דהיינו מי בא השטר לידו ראשונה והוא הזוכה תחילה. סמ"ע ס"ק י"ז וזו דעת היש מי שאומר הראשונה בשו"ע. אבל לדעת היש אומרים השניה במחבר והיא עיקר כי הלכה כיש בתרא כיון שאין כותבים שעות בשטר, הקנין של כולם חל ביחד בסוף היום ואז כל אחד גובה כדינו.

וכתב הסמ"ע בס"ק ט"ז הא דשומעין לו דוקא כשטוען בכרי, ובביאורים ס"ק ד' כתב שאם הלוקח אין לו זמן בשטר או שיש לו שני חזקה ואין לו שטר, אינו יכול לטעון נגד הבע"ח הבא לטרוף ממנו קניני קודם להלואתך עד שיברר הזמן שקנה.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאחד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

ו. וכתבו שעות ^ש בשטרות, אם אין בבעלי חובות ונזיקין וכתובות אשה דין קדימה כגון שזמנם ביום אחד, או שלאחר שנתחייב לכולם קנה הנכסים וכתב לכולם דאקנה כולם גובין מהאחרון ^ת, לא הספיק גובין משלפניו, לא הספיק גובין משלפני פניו.

ה. ו. אם שטרו של אחד מהבאים לגבות קודם לחבירו ^א ובאים לגבות כאחד כל מי ששטרו קודם יגבה מהאחרון תחילה, בין אם היא עידית או זיבורית או בינונית, והמאוחר ממנו גובה משלפניו והמאוחר ממנו גובה משלפני פניו.

ואם הניזקין קודמין ואחריו בע"ח ואחריו כתובת אשה, הניזקין קודמים לגבות מהאחרון אפי' הוא זיבורית ^ב ובעל חוב משלפניו אפי' היא עידית וכתובת אשה משלפני פניו אפי' אם היא עידי עידית, ואם הניזק יפייס ללקוחות הראשונים ^ג שיניחו לו לגבות מהם אין בע"ח וכתובת אשה יכולים לערער או לעכב עליו.

עין משפט ו. חו"מ סימן קיט סעיף ה

ה. ז. מכר כל נכסיו לאחד זה אחר זה, הלוקח נכנס תחת הבעלים ^ד. כמה דברים אמורים שלקח עידית באחרונה, אבל לקח זיבורית באחרונה כולם לוקחים מהזיבורית, שהרי אומר להם הנחתי לכם זיבורית

ש. כתובות צ"ג ע"ב.

ת. שם בברייתא בקמא ח' ע"ב.

א. כ"כ הרא"ש בפסקיו בכ"ק פ"א סי' ג' בשם ריב"ם ותוס' בקמא ח' ע"א ד"ה אין לו. ועיין בסמ"ע ס"ק כ"ד.

ב. דאם בא לגבות משלפניו כדינו יאמר לו הנחתי לך מקום לגבות ממנו, שכך הוא הדין מי שקדם שיעבודו צריך לגבות תחילה ולא יכול לומר הניזק א"כ הורע כוחי. סמ"ע ס"ק כ"ד.

ג. שהרשות בידם דהא אינו אלא משום תקנתא דלקוחות כמ"ש הרא"ש בפסקיו שם בסי' ג'. בגאון.

ובפעמוני זהב כתב, דאשה שדינה בזיבורית אינה יכולה לפייס גם בבינונית שהוא יותר מדינה, ופשוט הוא ודייק דבר זה מדברי הסמ"ע בס"ק כ"ה.

ד. רמב"ם פי"ט ממלוה הלכה ו', וביאר הטעם שם משום שיאמר זו שאמרו גובין מן האחרונים תקנה היא ללוקח, והרי אומר הלוקח אי איפשי בתקנה זו וכל אחד יגבה כדינו מן הראוי לו.

באחרונה לגבות מהם.

הגה: י"א ה' דאפי' קנה עידית באחרונה דוקא שמת המוכר, אבל אם המוכר עדיין קיים יכול להחזיר לו שטר הזיבורית, ואז יצטרכו כולם לגבות מזיבורית. וה"ה אם קנה זיבורית באחרונה אע"פ שמת המוכר כולם גובין מזיבורית. ואם לקח כינונית באחרונה, נזיקין ובע"ח כבינונית, וכתובת אשה בזיבורית.

דף ח:

ח"מ סימן קיט סעיף ה

עין משפט א.

עין בסעיף הקודם

אה"ע סימן פט סעיף ד

עין משפט ג.

ד. אמרה איני ניזונית¹ ואיני עושה שומעין² לה, שמזונות כנגד מעשה ידיה, ואחרי שאמרה כך, י"א שנתבטלה התקנה³ ואינה יכולה לחזור בה, ויש חולקין.

ה. הרא"ש בקמא שם וטעמו שאם מת המוכר אינו יכול הלוקח לומר אם לא תטלו ממנו זיבורית אחזיר השטר ליתומים בכתיבה ומסירה ותצטרכו ליקח מהם זיבורית, שאם יחזיר ליתומים אינם מחוייבים לפרוע חוב אביהם מנכסים שקנו משלהן או ניתן להם במתנה אחר מיתת אביהם, שהרי זה קנין חדש הוא וכיון שכך אין הלוקח יכול לסלק הבעל חוב מעליו שלא לתת לו עידית שקנה באחרונה כיון שבידו שיעבודן ואינו יכול להחזירו ליתומים. סמ"ע ס"ק כ"ח.

ו. אבל אמרה איני ניזונית ואיני נותנת, אין שומעין לה וה"ה שהבעל אינו יכול לומר לה בכה"ג צאי מעשי ידיך למזונותיך, כ"כ הכנה"ג והביאו הח"מ.

ז. אבל טוחנת ואופה וכל הדומה עושה, דמפקיעה עצמה רק מטווייה בצמר שזה לא לצורך הבית. כ"כ בח"מ.

ח. זו דעת הב"י בשם הר"ן והרמ"ה, וטעמו דאל"כ לקתה מידת הדין דכשלא תמצא תאמר איפשי בתקנה כ"כ הר"ן והביאו הח"מ. והרא"ש בפ' נערה הסתפק אם יכולה להפקיע עצמה לעולם הביאו בח"מ. ומש"כ ויש חולקין זו דעת רי"ו, וסובר דידה על העליונה דמזוני עיקר דהוא משקל ה' סלעים לשבוע. וכל שבוע יכולה לשנות ולהחליט במה רצונה, ומסתפק הרא"ש אם יכולה להפקיע לכל החיים כ"כ הח"מ. ועיין בב"ש ס"ק א'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאהרן שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

הגה: ה. כל אשה שאינה ניזונית^ט אין לה כסות, שזה בכלל מזונות.

ד. הבעל אינו יכול לומר לה איני זנך ואיני נוטל מעשי ידייך, אבל יכול לומר לה צאי מעשי ידייך במזונותייך, ומה שיחסר לך^י אשלים לך.

אה"ע סימן פ פעיף טו

טז. כופין האשה לעשות מלאכה שהיא חייבת בה. ואינו זן אותה עד שתעשה, ובי"ד מוכרין כתובתה לשכור עליה עבד או שפחה.^ל אבל רשאת האשה לומר איני ניזונית ואיני עושה.^מ וי"א דגם אם אמרה איני ניזונית ואיני עושה כופין אותה לעשות צרכי הבית אע"פ שאינה ניזונית.

אה"ע סימן פא פעיף א

א. המקדיש מעשה ידי אשתו,^נ אין ההקדש חל, דאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם. וה"ה שאינו יכול להקדיש מעשה ידי עצמו, ומותר הוא בעצמו ליהנות והנותר חולין.

ב. אמר יקדשו^ס ידייך לעושיהן, או יקדשו ידי לעושיהן, הרי זה קדוש,^ע וי"ח דלא קדוש באמר לה יקדשו ידייך לעושיהן, משום דבידה לומר איני ניזונית ואיני עושה.

ט. זה לשיטת הר"ן, אבל להרמב"ם והרא"ש הכסות זה דבר נפרד ממזונות, כ"כ הב"ש.

י. מהר"ן בפ' הדר, ואף בע"כ אבל לרמב"ם ורש"י רק מרצונה יכול לעשות כן, כ"כ הב"ש, והגם שמזונותיה להרמב"ם מדאורייתא, מ"מ תקנת חז"ל שיכול לומר לה, ואחרי שהסכימה אינה יכולה לחזור כ"כ הב"י בשם הר"ן.

כ. אפי' בשוטים, וי"א דכופין אך לא בשוטים, אבל אין לה דין מורדת לפחות מכתובתה דקימ"ל כר"ה ס"ג ע"ב דאין דין מורדת ממלאכה אלא רק מתשמיש.

ל. ב"י לדעת הרמב"ם והר"ן.

מ. הרא"ש בפ' אע"פ.

נ. כר"י הסנדלר דפסק שמואל כוותיה בכתובות נ"ט ע"א.

ס. דעת הרמב"ם וכר"ה שם. משום דידיים ישנם בעולם ואירי שנותן לה מזונות ומעה כסף, דאל"כ אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו, וה"ה אם אמרה איני ניזונית ואיני עושה שאז מע"י שלה, דאינו יכול להקדיש אף אם מאכילה במתנה. ח"מ.

ע. דלדין אף בניזונית אין הידיים שלו, דתמיד יכולה לומר לו איני ניזונית ואיני עושה והיא דעת הר"ן והטור. ח"מ.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהרד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

עין משפט ד.

ח"מ סימן קיט סעיף ו

ג. ח. מכרן לאחד זו אחר זו ומכר לו העידית באחרונה, וחזר הלוקח ומכר זיבורית ובינונית והשאיר העידית אצלו, כולם גובין מהעידית ^ה. מכר עידית והניח בינונית וזיבורית, הנזיקין טורפים מהעידית ^ז שביד הלוקח השני, ומבינונית וזיבורית שהשאיר אצלו, גובה בע"ח מבינונית, וכתובת אשה מזיבורית.

עין משפט ה.

ח"מ סימן קיא סעיף ה

ה. י. בע"ח טורף ממשעבדי רק כשאינו מוצא ביד הלוח נכסים בני חורין ^ק אבל אם מצא ביד הלוח אפי' זיבורית לא טורף ממשעבדי, בין אם הם לקוחות בין אם הם מקבלי מתנה.

ה. יא. נתן הלוח מתנה לאחרים, וכתב להם מאתיים לפלוני, ושלוש מאות לפלוני, וארבע מאות לפלוני, ואין בנכסיו כדי שיספיק לכולם, אין אומרים כל הקודם זוכה ^ר אלא חולקים הנכסים על פי החלקים ^ש כלומר לתשעה חלקים, ויקח בעל המאתיים שני חלקים, ובעל השלוש מאות

פ. שם ברמב"ם בהלכה ז' שהרי אין בידו בינונית וזיבורית שיכול לומר להם אי אפשי בתקנה דרבנן. ועיין בסמ"ע ס"ק ל' דכתב דאם הבע"ח ירצה דוקא בינונית כדינו יכול לגבות מהלוקח השני שהוא עיקר שיעבודו.

צ. כרבא בקמא ח' ע"ב דלוקח שני יכול לדחותן אצל מה שהיה יכול ראשון אם לא מכר כלל, ונזיקין שבלאו הכי דינו בעידית אינו יכול לדחותו וגובה מעידית שביד לוקח שני והאחרים גובין כדינם מהלוקח הראשון.

ק. משנה גיטין מ"ח ע"ב. וכתב בנתיבות בחידושים ס"ק א' דאם ראובן יש לו על שמעון ב' חובות אחד בשטר ואחד בע"פ, וגבה מנכסי בני חורין של שמעון החוב שבע"פ מדברים שיש בהם דין קדימה לבע"ח מוקדם של שטר, אינו יכול לגבות על חוב שבשטר מלקוחות, כי יכולין לומר לו הנחנו לך מקום לגבות. מאות ס"ק י"ד.

ר. ברייתא שם בדף כ' ע"ב.

ש. כתב הסמ"ע ס"ק י"ז שהטעם הוא, כיון שלשלושתן נתן בשטר אחד אנו אומרים שנתכוון שיחולו המתנות ביחד, אלא שאי אפשר לבני אדם להוציא שני דברים כאחד. ואין זה דומה למה שכתבו הטור והמחבר בסי' ק"ד סעיף י' שמי שיש עליו ג' בעלי חובות שחייב לזה ק' ולזה ר' ולזה ש' שחולקים בשוה, ששם כל אחד הלוח מעותיו, ובשעת הלואה נשתעבדו נכסי הלוח לבעל הק' כמו לבעל הש', משא"כ בנותן מתנה מרצונו הטוב, דשורת הדין הוא לפי זה שהראה כוונתו להרבות לו בנתינה יתן לו יותר, ומש"ה נוטלין לפי ערך. ועיין בסי' רנ"ג סעיף ט'. ובש"ך ס"ק ו'.

ג' חלקים, ובעל הארבע מאות ארבעה חלקים.
 ואם יצא עליהם אח"כ שטר חוב גובה מכולם וכפי החלוקה הנ"ל יפרע
 כל אחד חלקו בחוב.

ה. יב. אבל אמר מאתיים זוז לפלוני והוסיף מילת "ואחריו" ה' שלוש מאות
 לפלוני, ואחריו ארבע מאות לפלוני, כל הקודם בשטר זכה לפיכך
 יצא עליהם בכה"ג שטר חוב גובה מקודם מהאחרון, ואם אינו מספיק
 גובה משלפניו, ואם אינו מספיק גובה משלפני פניו.

הגה: י"א א' דאפי' לא אמר "ואחריו" לפלוני אם השווים בסכום המתנה ואמר
 פלוני אחרי כל סכום, כגון מאתיים לפלוני, ומאתיים לפלוני, ומאתיים
 לפלוני, כיון שלא כללם ביחד הוי כאומר "ואחריו", וי"ח ב'.

עין משפט ו. חו"מ סימן קיט סעיף ו
 עיין לעיל עין משפט ד

עין משפט ז.ז.ט. חו"מ סימן קיט סעיף א

א. א. ראובן שמכר כל שדותיו לשמעון בבת אחת, וחזר שמעון ומכר שדה
 אחת ללוי והיא בינונית, ולא נשאר בינונית ב' אחרת ביד שמעון, ובא
 בע"ח של ראובן לגבות, רצה גובה מבינונית שביד לוי, רצה גובה ממה

ת. שם בברייתא נ' ע"ב.
 א. הרא"ש סוף פ' יש נוחלן בבתרא פ"ח סי' נ"ב.
 ב. ה"ה בפ"י מזכיה הלכה י"ג בשם הסכמת המפרשים.
 ג. דאם נשאה עוד בינונית אחרת ביד שמעון אין הבע"ח יכול לגבות הבינונית של לוי
 וכמו שמסיים השו"ע, דיכול לדחותו לבינונית של שמעון. סמ"ע ס"ק ט'.
 ואם נתקלה הבינונית שנשאה ביד שמעון יכול לגבות מבינונית שביד לוי. כ"כ הנתיבות
 בחידושים ס"ק א' מהביאורים.

שביד שמעון^ד, אפי' לא נשאר בידו אלא עידית^ה יכול לגבות ממנו. במה דברים אמורים שיכול לגבות מלוי רק כשלוי לקח בינונית, אבל אם לקח עידית או זיבורית אינו יכול לגבות ממנו, שיאמר לו^ו דיקדקתי והנחתי לך בינונית אצל שמעון.

הגה: י"א דאם לא נשאר ביד שמעון רק עידית גובה מזיבורית^ז שקנה לוי.

א. ב. קנאם שמעון שלא בכת מראובן, וקנה זיבורית באחרונה^ח, אף שמכר בינונית ללוי הבע"ח אינו גובה מלוי כלל אלא גובה מזיבורית של שמעון.

ד. מימרא דרבא קמא ח' ע"ב, ובכתובות צ"ב ע"א. והגם שאם היו כולם אצל שמעון יכל לדחות הבע"ח לגבות מזיבורית דיאמר לו אם אין אתה נוטל זיבורית אחזיר אותה לראובן במכר או במתנה וע"כ תגבה ממנה כי תהיה בני חורין, מ"מ לוי אינו יכול לדחותו לבע"ח כיון שאין הזיבורית בידו להחזירה לראובן, ושיעבודו של בע"ח דהיינו הבינונית נמצאת בידו וע"כ יכול לטורפו. סמ"ע ס"ק ה'.
ה. והטעם שיאמר לו הבע"ח אתה הרחקת שיעבודי של הבינונית שמכרת ללוי, ואין רצוני לטפל עם לוי.

ואם נשאר ביד שמעון זיבורית ועידית, הבע"ח אינו יכול לטרוף מידו אלא זיבורית אפי' אם כבר מת ראובן שאז אינו יכול לומר אחזירנו כמ"ש בסעיף ה' מ"מ שמעון עומד במקום ראובן, וכשם שאם בא בע"ח לגבות מראובן היה מגביהו זיבורית ולא מעידית גם לשמעון יש לו זכות זו. סמ"ע ס"ק ו'.

ו. זו תוספת ביאור של הסמ"ע בס"ק ז'. בדברי השו"ע. ואפי' נתקלקלה הבינונית שביד שמעון ונעשית זיבורית מ"מ אינו גובה מהשני כיון שדיקדק בעת המכירה והולכים אחרי שעת הקנין וה"ה אם נשתבחה הזיבורית שלקח השני ונעשית בינונית, ושביד הראשון הבינונית נעשית זיבורית אפ"ה אינו גובה מהשני כ"כ בביאורים ס"ק ג'. בנתיבות בחידושים ס"ק א'.

ז. המגיד משנה פי"ט ממלוה הלכה ג' בשם הרמב"ן בכתובות צ"ב ע"א ורשב"א בב"ק ח' ע"ב.

ומה שכתב גובה מזיבורית שביד לוי היינו אם ירצה הבע"ח לגבות מזיבורית אין לוי יכול לעכב בעדו, והטעם כיון דלא היה ביד שמעון אלא עידית וזיבורית, נמצא דשיעבודו דבע"ח היה על זיבורית שיש להם דין בינונית ביחס לעידית שעמה דרצה מזה גובה וכו'. נמצא דלא פליג הי"א ברמ"א על מה שכתב המחבר. סמ"ע ס"ק ח'.

ח. אבל אם קנה שמעון עידית באחרונה, ומכר הבינונית ללוי, גובה הבע"ח מאיזה מהם שירצה. סמ"ע ס"ק י' וש"ך ס"ק ד' ודלא כמהרש"ל.

ואם קנה עידית באחרונה ומכר הבינונית ללוי, יכול לגבות מלוי כיון דשמעון מצי אמר ליה לא ניחא לי בתקנתא. סמ"ע ס"ק י'. וש"ך ס"ק ד'. ונתיבות בחידושים ס"ק ג' מביאורים.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

עין משפט י.

הו"מ סימן רכו סעיף א

א. ראובן מכר שדה לשמעון שלא באחריות, ובא לוי והוציאה מיד שמעון, אם רצה ט ראובן יורד לדין עם לוי ואין לוי יכול לומר לו הרי אין עליך אחריות, שראובן יאמר אין רצוני שיהיה לשמעון תרעומת עלי י שהפסיד בגללי.

הגה: אבל אם נתן במתנה בלא אחריות כ שאין תרעומת, יכול לוי לדחות לראובן שאין לו לרדת עמו בדין.

ט. רמב"ם פי"ט ממכירה הלכה ט' מבב"ק ח' ע"ב וכאיכא דאמרי. והרש"ך בח"ג סי' י' כתב דלאו דוקא אם רצה ראובן אלא חייב לילך ולדון עמו. והגאון באות א' כתב דאין מכריחין אותו. והנפ"מ בזה שראובן יורד לדין עם לוי ולא שמעון, שאם עשה ראובן שדה זו אפותיקי יכול ראובן לסלקו במעות, ועוד כששכחה הקרקע אינו גובה ממנו רק כפי חובו. משא"כ כשהלוקח שמעון יהיה בעל דין עם לוי אינו יכול לסלקו במעות, וגם גובה ממנו השבח אפי' יותר מחובו ואינו נותן ללוקח רק הוצאותיו בלבד להרבה פוסקים בסי' קט"ו סעיף ב' ברמ"א. סמ"ע ס"ק ב'.

י. והיינו שבי"ד טוענין לו שהרי טוענין ללוקח. וכ"ש כשמכר באחריות, שיש לו הפסד ששמעון יחזור עליו. סמ"ע ס"ק ג'.

כ. אבל אם קיבל אחריות גם במתנה יש לו הפסד ויורד עמו לדין. סמ"ע ס"ק ד'.